

Crítica literària de "Blanca", de Mercè Bagaria, del llibre *Catalunya mítica*

- ✓ Aquest conte l'he trobat preciós. Malgrat els terribles fets que explica, la manera de fer-ho m'ha deixat bones sensacions. Amb el seu estil i les descripcions dels personatges m'ha portat als segles XVI i XVII sense cap esforç. El final, sorprenent, també té per a mi el to màgic de tot el conte. Imma
- ✓ "Blanca" és un conte que està molt ben escrit. Primerament, sembla que vagi obrint temes sense tancar-los, sense cap lligam entre si, però al final veus que ho va lligant tot, amb molta cura, i aconsegueix que el lector presti atenció al conte. El seu contingut es molt original. Àngels
- ✓ Aquesta opinió és molt personal. He llegit molt poc sobre mitologia perquè, d'entrada, no m'atreuen gaire aquests temes. Aquest el vaig llegir "obligada". No crec que jo l'hagués triat mai. I és per això que haig d'agrair al Marc que m'hagi fet conèixer aquest text.

En un principi m'ha enganxat. El vocabulari que fa servir l'he trobat planer i entenedor. Ara, el que m'agradaria saber és si aquest relat té com a base una llegenda antiga o és producte de la fantasia de l'autora. Si és així, la felicito, perquè m'ha agradat força i se m'ha fet interessant fins al final, que, amb tot, el trobo tòpic. El noi bo no ho és tant, el curt de gambals acaba sent l'heroi, plantant cara al seu pare i tot. I el que tampoc no és sorprenent és que totes les dones que es van veure involucrades en la cacera de bruixes hagin esdevingudes immortals. Previsible, però maco. M. Teresa P.

- ✓ La por inherent de l'home davant allò desconegut i la seva actitud violenta davant una violació de les seves creences és un tema molt emprat en la literatura. Per aquesta raó, és complicat fer una obra on es mostri llur mentalitat sense caure en el clixé de fer servir una amenaça sobrenatural. No el cas de "Blanca", on es mostra en forma d'una cacera de bruixes basada en rumors, on la turba busca les excuses més absurdes per acusar les dones i tranquil·litzar la seva consciència. Alhora, s'introdueix un element romàntic amb el protagonista, que ignora els esdeveniments que succeeixen a la plana fins que la Blanca, l'única bruixa de la contrada, els hi explica. Aquestes dues parts podrien haver estat totalment separades, però en aquest cas trobem un bon fil conductor que radica en els membres d'una mateixa família en cada escena. Així, en la part de la turba trobem el cap de família amb l'hereu i, a l'altre, el segon fill amb la bruixa. La conseqüència directa d'aquesta decisió és que els salts entre personatges són molt suaus, s'hi manté el ritme de lectura sense tenir la sensació de que estàs llegint un guió de cine. L'única excepció

recau en l'epíleg del conte, on el salt és massa gran i sobtat, potser posant alguna frase més que fes de transició entre les eres ajudaria a mantenir el ritme. D'altra banda, és molt agradable veure la descripció dels dos fills des del punt de vista del pare i com, a l'hora de la veritat, cap dels dos concorda amb el que s'ha explicat del personatge. L'hereu, que és descrit com "cagacalces esguerrat", és el valent que s'interposa entre la multitud i les acusades, intentant que entrin en raó. En canvi, el segon fill, descrit com a "sense por, assenyat i conciliador", es fa enrere a l'hora de defensar les dones. És una manera de mostrar com el pare no observava amb atenció els fills i tan sols es queda amb allò superficial. I potser aquí trobem el primer inconvenient. En la meua opinió, crec que s'abusa de l'explicació, deixant de costat el recurs de mostrar. Potser és intencionat, per buscar l'estil de la narrativa oral, però en veure-ho en format escrit, trobo que cansa i aliena el lector, fent que no mostri tanta empatia amb els personatges i la història.

I ara, si se'm permet, m'agradaria fer una observació molt personal. En llegir el conte, tot anava bé fins que s'ha descrit el personatge de la Blanca. Aleshores, algunes alarmes m'han saltat, sent confirmades en acabar el conte. No sé si sou familiar amb el terme "Mary Sue", que es va encunyar als anys 1970 en el *fandom* de Star Trek, però m'ha semblat que Blanca compartia alguns trets amb l'infame estereotip. En si mateix, aquest fet no és dolent, però molesta bastant les persones acostumades a rondar per les comunitats de fans, fins al punt que pot generar aversió contra el personatge. No vull entrar en detalls en aquest aspecte, però m'ha semblat que era digne d'esment.

En resum, és una bona història, ideal per a llegir en veu alta abans d'anar a dormir. I, com tota història que s'hagi escrit i com totes les que queden per escriure, pot ser millorable, però en algun punt hem de posar fre i dir "ja no l'editaré més". Núria.

- ✓ L'única informació que teníem abans de començar a llegir era que havia de fer flaire de mitologia catalana. Doncs bé, al 1r paràgraf ja m'atrapa el neguit del "i què passarà ara!" que tant m'agrada. Un molt bon començament, per mi, ja que surt a escena un fet esglaiador acompanyat de personatges que "no paren quiets". Són frases curtes amb descripcions que evoquen el moviment.

Tal com estem aprenent ara sobre possibles estructures dels contes, els inicis han d'enganxar, posar en escena acció i crear incògnita i això ho he vist en el relat de "Blanca". Llavors, si haguéssim llegit, posem el cas, el gruix del relat sense el 1r paràgraf podríem pensar (precisament pel que acabo d'explicar) que faltava alguna cosa, però, tot al contrari, trobo que són com començaments continus. Al 2n i 3r segueixen l'acció.

Hi ha una pausa per a descriure els antecedents al 4t, però després continua relatant esdeveniments. Fins i tot, hi introdueix els diàlegs per donar rapidesa i proximitat a la història.

I patapam, les descripcions, una a una, dels raonaments d'aquells vilatans per fer el que fan, dels quals la Sra. Bagaria ha sabut plasmar tan bé les incongruències. A cada paràgraf que llegeixes saps que caurà una altra dona, saps que patiràs perquè abans, l'autora, t'explicarà les seves febleses i humanitats. Va pujant el to de la desesperació (molt bo això). És una estructura que és repeteix *in crescendo*. Bon encert.

I ara seguim amb més acció i arribem al clímax de la història amb final tràgic inclòs. Jo ja hauria acabat el conte aquí, amb la frase "-I vós l'heu creguda?".

L'autora fa descripcions i expressions que t'involucren en una altra època. Ha tingut molta traça a fer creïble la trama. Ha tingut un començament captivador, un desenvolupament en ascendent i un final (fins al punt que he dit) que no deslluïa gens el fet que ja poguessis pronosticar-ho perquè ha sigut precisament el que "es veia a venir" que a mi m'ha fet esgarriar amb el final.

Llavors, perquè continuar més enllà? Per què treure'm del segle passat si 1r m'hi fiques tan bé? Quina necessitat del tros següent?

L'últim tram m'ha descol·locat; per mi, hi sobra i, en tot cas, si la idea era imitar l'estil de rondalla que, a vegades, havia llegit, posant-hi un "si visites la contrada avui dia encara es poden sentir els plors de les dones que hom podria confondre amb el vent però que si t'hi fixes bé... bla bla" però curtet, sense gaire extensió, sense voler ficar una "segona història" al final. Eli.

- ✓ Al principi em vaig embolicar una mica perquè no sabia si eren el traginer, el pastor o el trinxeraire qui parlaven, ni a on ni amb qui ho feien. La frase "I les dones dansaven en rotllana i s'acompanyaven d'una salmòdia que feia posar la pell de gallina", com que no estava atribuïda a ningú, em va despistar molt. Fins al final de la història no vaig comprendre el principi. De fet, vaig gaudir del conte a partir del personatge del Bru i ell és el que m'ho va fer comprendre tot, perquè si intentava seguir el fil a la gran quantitat de personatges que anaven i venien no me'n sortia. He de dir, però, que la història m'ha agradat. Esther.
- ✓ Ben poc devem haver progressat els homes quan seguim matant les dones com ho fèiem fa 400 anys. El motiu és sempre el mateix: no acceptar la igualtat entre dones i homes, la por de perdre privilegis, la misèria de sentir-se superior i millor.

L'autora ens mostra unes dones vestides de blanc, virginals, descalces, arrelades a la terra, tacades de sang, de violència i agafades de les mans sense demanar permís ni convidar cap home.

S'ajunten els de sempre: el clero, el poder econòmic, la policia i la ignorància, per tal d'impartir justícia a les que s'atreveixen a llegir, a ser les encarregades de portar vida al poble, a ser les qui curen les malalties, en definitiva, a la curiositat per tot, per aprendre, per descobrir, per dubtar de tot .I per sobre de tot del poder dels homes.

Em sembla remarcable l'esforç que fa l'autora per fer servir mots força cultes, almenys per a mi, que enriqueixen el relat. Joan M.

- ✓ És un text de lectura agradable. Em recorda les històries de bruixes i aquelarres del País Basc, d'on jo sóc, i com amb la manera de narrar i descriure va situant cada personatge, cosa que dona lloc a classes socials i et porta a les històries que s'expliquen als pobles. Leire
- ✓ És una història trista, que em va afectar molt. En primer lloc, perquè es tracta d'una noia molt joveneta, intel·ligent, tan decidida, tan valenta i guapa. Normalment, la gran majoria de les bruixes eren unes dones grans que no encaixaven en l'ordre social establert. Les caçaven, feien el judici sense la possibilitat de defensa. La iniciativa de la repressió es realitzava a la mateixa localitat. En segon lloc, perquè hi ha llocs (Vallnostra) i les persones (en aquest cas, la Blanca) que van marcar amb la seva sang de bruixes. Encara que és millor afegir amb la sang de les dones innocents. Fins i tot l'amor a primera vista no té cap influència per canviar la ideologia d'una persona.

Vaig haver de llegir-la diverses vegades per entendre i identificar tots els personatges i encaixar-los als llocs, tot i això fa pensar molt.

Crec que no es difereix de la realitat. Vull dir que, fins i tot, avui dia succeeix que acusen a algú innocentment, però amb aquesta diferència que hi ha una major possibilitat de defensa.

Per acabar, volia afegir això que em va "encallar" a la memòria la Blanca "De tots els mals d'aquest món, cap és com el remordiment. És l'únic que no té cura". Jagoda.

- ✓ He de reconèixer que, quan vaig llegir aquest conte, m'hi vaig fixar especialment, després d'haver trobat una crítica en un blog que l'havia deixat molt bé (<http://elbiblionauta.com/ca/2015/05/08/catalunya-mitica-2015-diversos-autors>). Per tant, condicionat per la bona opinió que aquest conte havia merescut a l'autor del blog (Daniel Genís, "doctor en literatura. Professor

de llengua a secundària”) i pel fet que el destacava de tot el recull de contes del llibre *Catalunya mítica*, en vaig emprendre la lectura amb moltes ganes.

I més, tenint en compte que l'època en què estava ambientada i l'indret on se situava la història sempre m'han interessat.

Així doncs, la il·lusió de llegir un conte del qual ja havien parlat bé es va ajuntar amb la sorpresa inicial de trobar-me davant d'un text fresc, gens encarcerat, àgil, amè i amb una temàtica que sempre m'ha atret: les bruixes.

No cal dir el gran treball d'elaboració que l'autora ha fet dels personatges principals, especialment la caracterització d'aquestes dones “malvades”, i el fet que apareguin força personatges secundaris, que sempre és un perill per a un conte curt. La protagonista va connectar amb mi, o jo amb ella, i ja no vaig poder deixar de llegir el conte d'una tirada i amb una sorpresa rere l'altra.

Les bruixes són una metàfora genial per a descriure la complexitat de l'ésser humà i per a abordar temes universals (el bé i el mal, els drets de les persones, el masclisme, la injustícia, etc.).

L'argument és convincent, l'ambientació és perfecta (te l'imagines fàcilment), el to del conte –aquell ambient– és l'adequat (la “música” del conte) i les descripcions són justes, així com els diàlegs, força creïbles. I no vull estendre'm en aquest apartat, perquè considero que totes les visions i crítiques que han fet els alumnes del curs aporten gran informació i no cal ser reiteratiu.

Només perquè no sembli que aquesta crítica literària és un gran afalac a l'autora, he de dir que a partir del final de la història de les bruixes, a mi m'ha sobrat tota la part final ambientada a l'actualitat. M'ha semblat un intent repetitiu i innecessari d'explicar què en va ser, de cada personatge i la seva història. A mi m'agrada que les trames quedin obertes a la imaginació de cadascú, en general, i de la meua interpretació personal, en concret. No m'agrada que m'ho donin tot mastegat. Per això, em sobren les pàgines finals situades als nostres temps.

Ara bé, us enganyaria si només us parlés bé del conte pels motius que us he dit i us intentés convèncer que l'he triat estrictament per aquestes qüestions literàries. La meua tria té motius extraliteraris: una dona parlant de dones (maleïdes i maltractades) en una època on les dones no tenien precisament els mateixos drets que els homes... i a Catalunya!

Un dels motius que em van impulsar a treballar aquest conte va ser que la dona, la gran lectora de tots els temps (quan li ho han permès i ha pogut) és també la gran absent de la (nostra) literatura. Poques dones són difoses en

literatura, però, en canvi, són les que mantenen l'índex de lectures i vendes de llibres! Per això, en un acte de reivindicació de la literatura feta per dones (però no únicament *per a* dones) i amb temàtica femenina (universal), *Blanca* i les seves bruixes han merescut la nostra atenció, la nostra dedicació i treball per a esbrinar-ne l'estructura i la feina de l'autora i, al final, la gran sorpresa i honor per part de l'escriptora de demanar-nos-en l'opinió. Moltes gràcies, *Blanca* i moltes gràcies, Mercè! Marc P.